

WE KUNNEN NIET OM DE VREDE HEEN!

DE VREDESKANSEN IN HET MIDDEN-OOSTEN NA DE VERKIEZING VAN BARAK TOT NIEUWE PREMIER VAN ISRAËL

CLAUDINE HUYGHE

Er heerste opluchting in Israël, bij de Palestijnen, in de Arabische buurlanden en bij de internationale EU- en VS-gemeenschap toen op 18 mei '99 Ehud Barak, soldaat nummer één van Israël, tot premier verkozen werd. Inmiddels zijn de - op het nippertje op tijd beëindigde - regeringsonderhandelingen achter de rug, staat Barak aan het hoofd van een brede coalitie op joodse basis en kan hij de afwerking van zijn agenda aanvatten. Barak heeft zich vooral twee zaken voorgenomen: vrede met Syrië en het lijmen van de breuken binnen de Israëliëse samenleving. Vijf september '99 was voor het vredesproces in het Midden-Oosten opnieuw een belangrijke dag ("Wye II").

AANLOOP TOT DE VERKIEZINGEN VAN 17 MEI '99

26

De boodschap waarmee Barak naar de kiezer trok, oogde minder gestroomlijnd dan die van zijn tegenstrever en toenmalig premier Benjamin Netanyahu, globaler was ze echter des te meer. Barak hamerde op een geïntegreerde visie op Israël, een waarin niet alleen de veiligheidskwestie, maar ook die andere hangijzers een plaats krijgen: de culturele en politieke tegenstellingen tussen ashkenazische en sefardische joden, tussen ultra-orthodoxe religieuzen en linkse leken, tussen Europese blanken en zwarte falasha's, kibboetsniks en ultraliberalen, in Israël geboren joden en recente inwijkelingen uit Rusland.

Claudine Huyghe verwierf een licentie wijsbegeerte aan de RUGent + een licentie informatie- en documentatiewetenschap aan de UIA. In het sociaal-cultureel werk is zij systematisch opgeleid. Sedert 1982 is zij via Oxfam betrokken op de vredesproblematiek in het Midden-Oosten, n.a.v. de Israëliëse bombardementen op de Palestijnse vluchtelingenkampen Shabra en Shatila in Libanon. Vanaf 1985 is zij lid van het inmiddels Vlaams Palestina Komitee. Deelname, met de vrienden van Nazareth en Oxfam, aan een werkkamp in Nazareth ('85); deelname aan een internationale vredesweek in Jeruzalem ('89); reisbegeleiding naar Israël-Palestina met het Masereelfonds ('91) en met Kristenen voor het Socialisme ('96). Bijdragen over het Palestijnse vraagstuk in diverse publicaties.

BARAKS REGEERAGENDA

Barak heeft een totaalstrategie en wijkt daar niet van af. Hij wil naar verluidt de geschiedenis ingaan als degene die een punt gezet heeft achter het Israëliisch-Arabische conflict.

Geen enkele premier in het 51-jarige bestaan van Israël heeft nagelaten in zijn investituurrede voor de Knesset (Israëliisch parlement) de hoop op vrede uit te drukken. Geen van Baraks voorgangers evenwel sprak in zo'n concrete bewoordingen over de "beëindiging van het eeuwoude Israëliisch-Arabische conflict".

Hij zal langzaam maar zeker het vredespad bewandelen. Hij is er zich maar al te zeer van bewust dat de hele wereld, de VS, Europa, de Arabieren en voor alles de Palestijnen geen verdragingsmanoeuvres meer zullen nemen. Als tegengif voor Israëliische territoriale toegevingen zullen de VS een belangrijke militaire en financiële steun aan Israël toekennen gericht op het versterken van de veiligheid.

De vraag rijst of Barak - die niet bekend staat als een visionair, maar veeleer als een hardleerse realist, die vrede wil onderhandelen zoals hij oorlogen onderhandeld heeft - in staat zal zijn vrede te bewerkstelligen.

Een regering-Barak zal één positief aspect hebben: er zal weer onderhandeld worden. De vraag is of dat dit veel meer zal opleveren dan 'n eenzijdige terugtrekking uit Libanon, gezien de opvattingen van Barak en zijn coalitiepartners.

Barak heeft zich vooral de volgende twee taken tot doel gesteld.

1) Terugtrekking van het Israëliische leger uit het Libanese moeras en het uitoefenen van druk op Syrië om zich bij de Oslo-club aan te sluiten.

Libanon is voor Barak wat Gaza was voor Yitzak Rabin: een blok aan het been waarvoor een politieke oplossing dient gevonden. Anders gezegd: zoals Arafat aangezocht werd om zich over het opstandige Gaza te ontfermen, zo zal Hafez al-Asad ertoe aangezet worden om aan het geweld van Hezbollah in Zuid-Libanon een einde te maken. Zeker, Assad zal daarvoor in ruil meer krijgen dan Arafat, maar ook hij zal een hoge politieke prijs moeten betalen.

2) Barak is van plan de breuken binnen de Israëliische samenleving, die na de moord op Rabin in november '95 ontstaan zijn, te lijmen. Wil Israël de Arabische wereld kunnen trotseren en de rol op zich nemen die de VS het in de nieuwe wereldorde willen toekennen, dan kan het zich niet de interne conflicten veroorloven die door het optreden van Netanyahu verscherpt zijn. Om te kunnen regeren had deze laatste de religieuze fundamentalistische partijen - die zelfs de legitimiteit van de rechtstaat begonnen te ondermijnen - macht gegeven. De toename van het aantal Knesset-zetels van Shas van tien naar zeventien boezemt de (door de ashkenazi gedomineerde) gevestigde orde in Israël angst in. Barak zal naar wegen zoeken om Shas onder controle te houden, door het een stuk van de koek te geven. Kortom, terwijl hij zich weinig gelegen laat aan de liberale, linkse en Palestijnse partijen, zal hij op doortastende wijze trachten het oppositionele kamp te kalmeren.

DE ISRAELISCHE REGERINGSCOALITIE

De coalitie die Barak eind juni - na zes weken van besprekingen - tot stand wist te brengen, bestaat uit de volgende zeven partijen: Eén Israël (lijstverbinding Arbeidspartij/Gesher/Meimad) met 26 zetels in de Knesset; Shas (17), Meretz (10),

Yisrael b'Aliyah (6), Centrum Partij (6), Nationaal Religieuze Partij (5) en de Verenigde Torah Judaïsme (5).

Daarmee kan de regering-Barak rekenen op de steun van 75 afgevaardigden in de 120 zetels tellende Knesset - een meerderheid van 15 zetels.

Bij het begin van de gesprekken toonde Barak zich voorstander van een grote coalitie tussen de Arbeidspartij en Likoed. Die constructie bleef met 61 zetels evenwel onvoldoende om een stabiele meerderheid te bereiken. Voor dit laatste was een uitbreiding van de coalitie tot Shas logisch, op voorwaarde dat de wegens fraude en het aannemen van steekpenningen veroordeelde partijleider Aryeh Deri ontslag nam, wat inmiddels gebeurd is.

Deze ultra orthodoxe religieuze partij van voornamelijk sefardische joden uit Noord-Afrika boekte een verrassende vooruitgang van tien naar zeventien zetels.

Barak kan dus beschikken over een solide joodse meerderheid zonder een beroep te moeten doen - zoals destijds Rabin - op afgevaardigden van Arabische partijen.

Veel waarnemers vragen zich af of Barak met zo'n desperate coalitie de aan de kiezers beloofde veranderingen kan doorvoeren. Zij schuiven de these naar voren dat Barak ernaar gestreefd heeft zo'n ruime coalitie te vormen om zich van alibi's te voorzien voor het geval hij minder snel dan voorzien vooruitgaat met de vredesonderhandelingen. De nieuwe premier is wellicht vast van plan de prioriteiten in de Israëliëse politiek te verleggen (zie hoger), zij het traag en bedachtzaam. Heeft hij daarom remmen willen inbouwen in de schoot van zijn kabinet om Meretz en de linker arbeiderszijde ervan te weerhouden op het gaspedaal te gaan staan?

GROTERE POLARISATIE BINNEN ISRAEL

28

Wat bij een terugblik op de verkiezingsuitslagen verbazing wekt, is niet zozeer de nederlaag van Netanyahu als wel de omvang ervan: terwijl Netanyahu in '96 de verkiezingen won met een marge van minder dan één procent, wist Barak hem in '99 te kloppen met twaalf procent (56% tegen 44%). Het was dan ook meer dan een nederlaag, het was een totale ineenstorting.

Wat bij een terugblik op de verkiezingsuitslagen verbazing wekt, is niet zozeer de nederlaag van Netanyahu als wel de omvang ervan: terwijl Netanyahu in '96 de verkiezingen won met een marge van minder dan één procent, wist Barak hem in '99 te kloppen met twaalf procent (56% tegen 44%). Het was dan ook meer dan een nederlaag, het was een totale ineenstorting.

Globaal zijn er na de verkiezingen vier trends vast te stellen.

1) De verdergaande teruggang van de twee grote partijen. Niet alleen verloor Likoed een derde van zijn zetels, ook de Arbeidspartij ging 20% achteruit en zit nu in de Knesset met een ingekrompen fractie van 26 zetels. Daar kunnen dan nog de 3 zetels bij opgeteld worden van Eén Natie. Deze partij wordt geleid door de secretaris-generaal van de overkoepelende vakbond Histadroet en voerde campagne rond het thema 'het verdedigen van de belangen van de werknemers'. Op andere punten steunde zij de Arbeidspartij evenwel openlijk.

2) De verdergaande versterking van de positie van de etnische partijen. Behalve Shas is de Russische gemeenschap thans met 11 afgevaardigden in de Knesset vertegenwoor-

digd (voorheen met 7) en de Palestijnse bevolkingsgroep met 10 zetels (voorheen met 9). Aan deze partijen kan men Shinoïi toevoegen (6 zetels), die geleid wordt door de rechtse journalist Tommy Lapid en die de partij van het westerse, seculier georiënteerde bevolkingsdeel geworden is.

3) Het grote verlies van extreem-rechts. Dit segment van de Israëliische samenleving heeft thans 9 afgevaardigden in de Knesset, waarvan 4 van de partij Nationale Eenheid van Benny Begin. Tot dan was extreem-rechts met 16 zetels (9 van de Nationale Religieuze Partij, 2 van Moledet en 5 van de uiterst-rechtse vleugel binnen Likoed, die zich na het afsluiten van de Wye River-overeenkomst afsplitste) in de Knesset vertegenwoordigd.

4) Een verschuiving binnen het blok van de religieuze partijen. Terwijl de haviken (Nationale Religieuze Partij en Verenigde Torah Judaïsme) teruggingen van 14 naar 10 zetels, steeg het aantal afgevaardigden van het gematigder Shas van 10 tot 17. Deze trends wijzen op een meer gefragmenteerd parlement, maar dit geeft Barak meer manoeuvreerruimte.

KAMP VAN DE ANGST

De verschuiving van stemmen naar de kandidaat van de Arbeidspartij is evenzeer een analyse waard.

Baraks kamp is het kamp van de vrees: angst voor het fundamentalisme, voor een 'levantisering' (grotere invloed van de oriëntaalse, ook wel sefardische joden genoemd), voor het gewone volk.

Drie categorieën, die elkaar overlappen, onthielden Barak hun steun: de grote meerderheid van de lagere klassen, voornamelijk sefardische joden, ideologisch uiterst-rechts (voornamelijk religieus) en de religieuze gemeenschappen (niet per definitie uiterst-rechts).

Degenen die in deze verkiezingen wel van kamp wisselden en wel kozen voor Barak waren vooral degenen die behoren tot de middenklasse van westerse, niet-orthodoxe afstamming, samen met het Russische bevolkingsdeel. De nieuwe Russische immigranten, die momenteel bijna twintig procent van de joodse bevolking uitmaken, gaven Netanyahu in '96 in overweldigende mate hun steun. Drie jaar later weigert de helft nog langer te behoren tot het 'kamp van het volk' en heeft het minachting voor Netanyahu's populisme. De Russen waren niet de enigen. Zoals de meeste leiders van de Centrum Partij die eerder Likoed de rug toegekeerd hadden, stapten diegenen uit het kamp van Netanyahu die zijn anti-institutionele populisme (en niet te vergeten zijn onderwerping aan elke rabbi) vreesden, uiteindelijk over naar het Barak-kamp.

Een van de populairste slogans tijdens de enorme bijeenkomst die na de overwinning van Barak spontaan plaatsvond op het centrale plein in Tel Aviv was: "Alles behalve Shas". In de ogen van de tienduizenden jonge mannen en vrouwen uit de betere buurten van Tel Aviv en van de Kibbutzim zijn Shas en diens oriëntaalse achterban de grootste vijand. De haat jegens Shas is niet alleen een levend bewijs van de diepe interne breuken binnen de Israëliische maatschappij, maar ook een aanwijzing voor de extreme betrekkelijkheid van de 'progressieve' pretenties van Baraks achterban, die blonde blauwogige ultranationalistische kolonisten verkiest boven de meerderheid van de bevolking waarmee zij geen gemeenschappelijke cultuur deelt.

SUCCES VAN SHAS

Shas is niet alleen een politieke partij, maar ook de hoop van meer dan een half miljoen Israëli's. De verkiezingen brachten voor Shas een enorme doorbraak: het zag zijn aantal zetels in de Knesset toenemen van tien tot zeventien. Shas vormt nu de derde partij van Israël met slechts twee zetels minder dan Likoeid.

Dit buitengewone succes vormt een afspiegeling van de tweede fase in het emancipatieproces van de Mizrahim of uitgesloten. De eerste fase verliep via Likoeid, dat vier decennia lang de partij van de uitgesloten geweest is (met uitzondering van de Palestijnen), en het politieke tehuis voor het 'andere Israël'. Inmiddels is het tijdperk aangebroken dat de Mizrahim zich via een eigen partij manifesteren, achter leiders die uit hun eigen gemeenschap en cultuur komen. Het succes van Shas vormt de belangrijkste verklaring voor de dramatische erosie van de aanhang van Likoeid, die in zeven jaar terugging van 40 naar 19 zetels in de Knesset.

Barak begrijpt beter dan de meeste van zijn aanhangers en bondgenoten (in het bijzonder Meretz) dat wanneer hij Shas buiten zijn regering houdt, zijn voornaamste politieke doelstelling - de gepolariseerde politieke atmosfeer afbouwen en het Israëli'sche (joodse) volk 'verenigen' - gedoemd is te mislukken. Vandaar zijn beslissing om Shas in zijn coalitie op te nemen, evenwel nadat de wegens corruptie veroordeelde leider Deri teruggetreden is. Geconfronteerd met Shas zal Barak er een zware klus aan hebben om nationale eenwording te bewerkstelligen en tegelijkertijd de legitimiteit van de staatsinstellingen te herstellen.

Israël ziet zich geconfronteerd met een nieuwe krachtenconstellatie.

De eventuele aanwezigheid van Shas zal de discussie over het seculiere karakter van de joodse staat weer aanwakkeren op een moment dat het Hooggerechtshof enkele door de orthodoxe joden fel betwiste uitspraken deed (o.a. over de geldigheid van bekeeringen tot het jodendom door liberale joodse rabbijnen) en op het ogenblik dat de orthodoxe jongeren hun vrijstelling van legerdienst dreigen te verliezen.

In februari '99 al manifesteerden een paar honderdduizend orthodoxe joden in Jeruzalem tegen de uitspraken van het Hooggerechtshof. Het ziet er naar uit dat Barak toegevingen zal moeten doen aan deze groep.

Wat het vredesproces betreft, behoren partijleider Deri en rabbijn Ovadia, de geestelijke leider van Shas, tot het gematigde kamp. In tegenstelling tot het religieuze establishment van rabbijnen verwerpen zij de doctrine van de onaantastbaarheid van Eretz Yisraël (het bijbelse Land van Israël) en menen zij dat menselijk leven belangrijker is dan land.

Vergeleken met het grote succes van Shas zijn de andere resultaten van de verkiezingen voor de Knesset van ondergeschikt belang.

HET VREDESPROCES VERDER GEZET OOK MET DE PALESTIJNEN?

Er blijft een essentiële vraag over: wat zijn de prioriteiten van de nieuwe premier? Vrede in eigen huis is een voorwaarde voor vrede met de Arabieren, gaf hij van meet af aan te kennen.

In zijn investituurtoespraak beklemtoonde Barak de hand te willen schudden van alle partijen om de vrede in de regio te verwezenlijken. "Ik ken niet alleen het lijden van mijn volk, maar ook dat van het Palestijnse en ik wil daar een eind aan maken

door de dialoog aan te gaan met de leiding van het Palestijnse volk. Voor mij heeft de vrede met de Palestijnen evenveel betekenis als die met Syrië en Libanon". Hiermee speelt Barak in op de vrees van de Palestijnen voor een isolement in geval van een voorafgaandelijk akkoord met Damascus. Dat die vrees niet ongegrond is, bewijst het Camp David-akkoord dat Menachim Begin zowat twee decennia terug afsloot met Mubarak (Egypte) en waar toendertijd Assad (Syrië) zich fel tegen verzette. Inmiddels is de positie van deze laatste fel verzwakt na het ineensstorten van het Sovjetregime, zijn trouwste bondgenoot. Als Barak het Israëliëse leger eenzijdig uit Libanon wegtrekt - wat hij onlangs aangekondigd heeft - slaat hij zo Assads laatste wapen uit handen. En als ook de Golanhoogte, die niet langer van groot strategisch nut lijkt, ontruimd wordt, is de tijd rijp voor maandenlang onderhandelen over demarcatielijnen, ontmanteling van nederzettingen en niet in het minst de watertoevoer.

Op de vraag waarom Barak voorrang geeft aan het Syrische spoor tegenover dat van de Palestijnen, klinkt in het antwoord de stem door van de generaal: "Syrië beschikt over een sterk conventioneel leger en over raketten met chemische kernkoppen. De Palestijnen hebben niets van dat. Er moet nu eenmaal een hogere prijs betaald worden (Golanhoogte) voor de neutralisering van een grote militaire dreiging dan voor een kleine".

Het regeringsprogramma van Barak blijft evenwel vaag wat de vredesonderhandelingen met de Palestijnen betreft. Een eerste concrete idee is het bouwen van een reuzengrote brug die de Westelijke Jordaanoever met de Gazastrook zal verbinden en zo de afgesloten Palestijnse gebieden moet ontsluiten.

Toch kan Barak er niet omheen dat twee decennia na Camp David de Palestijnen meer internationale status verworven hebben, beklonken in een netwerk van akkoorden waarvoor de VS garant staan.

De prioriteit ligt voor Barak evenwel bij het herstel van de nationale consensus, inclusief met de kolonisten en de fundamentalisten. Het spreekt voor zich dat de prijs hiervoor de herbevestiging is van de drie 'nee's' tegenover de Palestijnen: nee tegen ontmanteling van de nederzettingsblokken, nee tegen Palestijnse soevereiniteit over Oost-Jeruzalem en nee tegen terugtrekking naar de bestandslijnen van vóór 1967.

Interessant hierbij is te herinneren aan het in februari '97 ondertekende document van 'nationale entente' (door afgevaardigden van Likod, Gesher, de Arbeidspartij en extreem-rechts) dat de grote lijnen bevat die niet konden overschreden worden in de onderhandelingen met de Palestijnen. Die principes waren: behoud van 50% van de bezette gebieden onder Israëliësch gezag alvorens ook maar de onderhandelingen over het definitief statuut van de Palestijnse staat aan te vatten, geen terugkeer naar de grenzen van 1967, Jeruzalem als ondeelbare hoofdstad van Israël, geen ontmanteling van de joodse nederzettingen en behoud van de Westelijke Jordaanoever onder Israëliëse controle. Alhoewel moeilijk te slikken voor de Palestijnen, vormen deze krachtlijnen nochtans het cement waarmee Barak zijn vredespolitiek wil uitbouwen.

De prioriteit ligt voor Barak evenwel bij het herstel van de nationale consensus, inclusief met de kolonisten en de fundamentalisten. Het spreekt voor zich dat de prijs hiervoor de herbevestiging is van de drie 'nee's' tegenover de Palestijnen: nee tegen ontmanteling van de nederzettingsblokken, nee tegen Palestijnse soevereiniteit over Oost-Jeruzalem en nee tegen terugtrekking naar de bestandslijnen van vóór 1967.

Ze komen *de facto* en *de iure* neer op de annexatie van minstens 35% van de door Israël bezette gebieden, de opdeling van de Palestijnse gebieden in twee grote enclaves: de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook verder opgedeeld door nederzettingsblokken, de afwezigheid van echte grenzen en het afzien tot de toegang tot het grootste deel van de ondergrondse waterreservoirs.

TIJD DRINGT

Wat de vredesakkoorden betreft, heeft Barak zijn wil om onmiddellijk over te gaan tot de onderhandelingen over het definitieve statuut van de Palestijnse gebieden niet onder stoelen of banken gestoken, zonder de voorafgaande toepassing van de twee vorige vredesakkoorden: het Oslo- en het Wye River-akkoord.

Toch dringt de tijd voor de betrokken actoren in het Israëlisch-Palestijnse vredesproces. Allen hebben zich vastgezet op de deadline van één jaar. Bij zijn blitzbezoek aan Washington heeft Barak een doorbraak op alle sporen (zowel Syrisch als Palestijns) beloofd binnen de vijftien maanden. Arafat stemde ermee in de onafhankelijkheidsuitroeping van de Palestijnse staat, reeds voorzien op 4 mei '99, uit te stellen voor ongeveer dezelfde periode in ruil voor een expliciete Europese en meer vage Amerikaanse belofte om een onafhankelijk Palestina te erkennen tegen midden 2000. Niet toevallig valt dit tijdstip ook samen met de beëindiging van de ambtsperiode van VS-president Clinton.

Alles hangt af van de nieuwe premier die snel de keuze zal moeten maken tussen verregaande toegevingen die hij niet echt wil doen of zijn nederlaag aanvaardt inzake zijn streven een eind te willen maken aan het eeuwoude Israëlisch-Arabisch conflict. Zo'n mislukking zal ongetwijfeld nieuw bloedvergieten met zich meebrengen.

Toch zal Baraks keuze sterk beïnvloed worden door externe factoren. Barak ziet zich na de moord op Rabin geconfronteerd met een rijpere Israëlische samenleving die niet langer bij de pakken blijft zitten en wacht tot 'onze regering' haar job in haar een-tje volbracht heeft. Regeringen moeten van onderuit onder druk gezet worden om moeilijke beslissingen te nemen en de confrontatie aan te gaan met de andere helft van het publiek.

Een hoopvol teken is alvast de ruime weerklank die de oproep van de Israëlische burgerrechtenvereniging gevonden heeft in haar aanklacht tegen de verdere vernietiging van Palestijnse huizen. Ondertussen publiceerde het leger statistieken van een toenemend aantal ouders dat bezwaar maakt tegen het feit dat z'n kinderen moeten dienen in gevechtseenheden. Sommige jongeren zitten opgesloten omdat ze dienstplicht weigeren in de bezette gebieden.

Ook internationaal neemt de druk toe. Hoogst belangrijk is daarbij dat Europa zich eindelijk zou losmaken van zijn obscure rol van 'getuige' bij de moeizame en tot nog toe vergeefse pogingen van de Amerikaanse regering om Israël tot werkelijke onderhandelingen te dwingen. Telkens weer hebben de Amerikaanse onderhandelaars lijdzaam toegezien op de Israëlische sabotage en het uitstel van besprekingen.

Europa, als grootste donor van het vredesproces en als belangrijkste handelspartner van Israël, is in de mogelijkheid om via diplomatieke, politieke en economische druk Israël er toe te brengen waarachtige onderhandelingen aan te knopen met het Palestijns Nationaal Gezag.

Verheugend in dit verband is de resolutie opgesteld na de Europese Raad op 24 en 25 maart l.l. te Berlijn, waarin o.m. gezegd wordt: "De Europese Unie (EU) bevestigt

opnieuw dat de Palestijnen het onvoorwaardelijke recht hebben op zelfbeschikking, met inbegrip van het recht op de oprichting van een eigen staat, en hoopt dat dit recht zo spoedig mogelijk zal geconcretiseerd worden” en verder “dat dit recht geen voorwerp kan uitmaken van een veto.” Af te wachten valt nu of de EU dit standpunt zal opvolgen met een reeks concrete maatregelen op het terrein. Er staan voldoende mogelijkheden ter beschikking, zoals het Interim-Associatie- Akkoord tussen de EU en Israël, om via de beproefde *carrot & stick*-politiek Israël te laten aanvoelen dat het niet eindeloos zijn spel van niet nagekomen verbintenissen kan blijven spelen. We moeten er bij de Europese instanties blijven op aandringen dat er eindelijk ernstig werk gemaakt wordt van een duurzame en rechtvaardige vrede. Pas met voldoende buiten- en binnenlandse druk zal Barak geneigd zijn werk te maken van echte vrede in het Midden-Oosten.

Oslo en Wye River

13 september '93: plechtige ondertekening van de "akkoorden van Oslo" door de toenmalige premier Rabin en de Palestijnse leider Arafat op het Witte huis in Washington. Met "Oslo" wordt een Israëlisch-Palestijns voorakkoord bedoeld om de Palestijnen een beperkte autonomie te geven in Gaza en Jericho, naast een beginselverklaring die het globale kader schetst waarin de autonomie voor Gaza en Jericho hooguit de eerste stap vormt.

Als doelstelling voor de Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen in deze fase van het vredesproces stelt het voorakkoord voor over te gaan tot het vestigen van een voorlopige Palestijnse autonomie over de Palestijnen van "Cisjordanië" (formeel is dat de hele Westoever) en de Gazastrook voor een overgangperiode van hoogstens vijf jaar.

Er worden algemene, vrije en directe verkiezingen gehouden voor een Verkozen Palestijnse Raad (de Palestijnse Nationale Raad - PNA) binnen de negen maanden na het van kracht worden van deze beginselverklaring.

De rechtspraak van deze PNA strekt zich uit over het gebied van Cisjordanië en de Gazastrook, met uitzondering van kwesties die besproken zullen worden bij de onderhandelingen over de finale status. Cisjordanië en de Gazastrook worden als één territoriale eenheid beschouwd waarvan de integriteit voor de overgangperiode zal behouden worden.

Binnen de drie jaar van de overgangperiode worden onderhandelingen gestart over de definitieve status van de bezette Palestijnse gebieden. Kwesties die dan zullen besproken worden, zijn: Jeruzalem, de vluchtelingen, de nederzettingen, de veiligheid, de grenzen en de betrekkingen met de andere burens. Op 4 mei '99 verstrijkt de einddatum van de Oslo-akkoorden.

23 oktober '98: het Wye River-akkoord wordt ondertekend door de toenmalige Israëlische premier Netanyahu en de Palestijnse leider Arafat, in het bijzijn van de Amerikaanse president Clinton en wijlen de Jordaanse koning Hoessein.

De meest tastbare delen van het akkoord houden in dat Israël binnen de negentig dagen na ondertekening 13% van de Westoever ontruimt en 750 "politieke" gevangenen vrijlaat en dat de Palestijnen zich verbinden tot een opgevoerde strijd

tegen het terrorisme (met behulp van de Amerikaanse CIA) en in hun Nationaal Handvest alle clausules schrappen die oproepen tot vernietiging van Israël of die anti-Israëliëse verwijzingen bevatten (wat het geval is voor 26 paragrafen van het Handvest). Als gevolg van het Wye River-akkoord krijgt de Palestijnse Autoriteit het burgerlijk gezag over 40 (i.p.v. 27)% van de Westoever. De exclusieve jurisdictie van de Palestijnse Autoriteit - veiligheid inbegrepen, tot dan toe beperkt tot "de zeven steden" met uitzondering van Hebron - wordt uitgebreid van 3 tot 15% van de Westoever, zodat Israël zijn troepen uit een bijkomende 12% van het grondgebied moet terugtrekken.

Andere punten houden de opening in van een Palestijnse luchthaven, een haven en een industriezone in de Gazastrook en een dubbele veiligheidscorridor voor de Palestijnen tussen Gaza en de Westoever. Ten slotte stemmen beide partijen in met verdere onderhandelingen over de Israëlische terugtrekking uit de Bezette Gebieden en over "een definitieve vredesregeling" (de zogenaamde finale status-onderhandelingen). Volgens de Oslo-akkoorden moest die definitieve regeling er zijn vóór 4 mei '99, de symbolische datum waarop Arafat een onafhankelijke Palestijnse staat wilde uitroepen, maar daar in het belang van de verkiezingen in Israël van af zag.

5 september '99: Barak en Arafat sluiten in de Egyptische badplaats Sharm el-Sheikh het Wye II-verdrag = verdere afwerking van het vredesproces. Een van de krachtigste accenten betreft de vrijlating door Israël van Palestijnse gevangenen. Verder, de Israëlische terugtrekking uit Palestijnse gebieden. Tegen 2001 moet er een globaal en definitief vredesakkoord bereikt worden.

BIBLIOGRAFIE

Tijl DECLERCQ, 'Oslo' verstreken: wat na 4 mei 1999?, in: *Soemoed* 27, nr. 2, april 1999, p. 17.

P. FENAUX, Israël, les limites de Barak, in: *Démocratie*, ??, pp. 6-7.

CHALLENGE-REDACTIE, De formule van Barak, in: *Soemoed* 27, nr. 3, juni 1999.

M. WARSCHAWSKI, Verkiezingen 17 mei 1999: een post mortem, in: *News from within*, juni 1999.

A. KELLER, Is this the man, in: *The Other Israël, Newsletter of the Israëli Council for Israël-Palestinian Peace*, nr. 89-90, August 1999, pp. 1-6.

Mark HEIRMAN, Oslo dood, Wye River in de diepvries, het vredesproces in het Midden-Oosten tot inzet van de stembusstrijd op 17 mei 1999 in Israël. Het Israëlisch-Palestijns vredesproces, *IPIS-brochure* 113, Antwerpen, 1998.

The miserable but crucial Wye, in: *The Other Israël, Newsletter of the Israëli Council for Israël-Palestinian Peace*, October/November 1998, nr. 86.

Deep freeze, in: *The Other Israël, Newsletter of the Israëli Council for Israël-Palestinian Peace*, February 1999, nr. 87.

Alain GRESH, Rêve et colère des Palestiniens: les réfugiés dans l'arrière-cour de la patrie, in: *Le monde diplomatique*, décembre 1998, pp. 14-15.

Alain GRESH, Van PLO tot Palestijnse staat: de hartstochtelijke zoektocht van de Palestijnen, vertaald door Wim DENEUTER in: *Soemoed*, pp. 10-13.